

Τα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης και ο ρόλος τους στη σύγχρονη κοινωνία.

Τα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης και ο ρόλος τους στη σύγχρονη κοινωνία.

1. Γενική αναφορά: Διανύουμε μια περίοδο, που βιώνουμε τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, της άμεσης πληροφόρησης και της υπερτελειοποίησης των Μ.Μ.Ε. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με την εκπληκτική δυνατότητα συνδυασμού ήχου και εικόνας και με την ευκρίνεια τους, εξασφαλίζουν «την τεχνολογική γεφύρωση της πληροφορίας με την κατανόηση». Έτσι έχει δημιουργηθεί ένα ανοικτό «εκπαιδευτικό περιβάλλον», που ανάλογα με την παρεχόμενη γνώση επηρεάζει θετικά ή αρνητικά την κοινωνία. Τα ΜΜΕ αποτελούν στις μέρες μας τις αποκλειστικές σχεδόν πηγές ενημέρωσης για τα τεκταινόμενα στον κόσμο. Η έρευνα έχει δείξει ότι ο τρόπος με τον οποίο τα ΜΜΕ καθορίζουν τη θεματολογία της ενημέρωσης όσον αφορά στο δημόσιο χώρο προσανατολίζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι σκέφτονται γι' αυτά.

2. Διασάφηση της έννοιας: Όλα τα σύγχρονα μέσα πληροφόρησης και ενημέρωσης, που απευθύνονται στα πλατιά στρώματα του λαού και αφορούν θέματα πολιτικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, επιστημονικά, ονομάζονται μαζικά μέσα ενημέρωσης. Σ' αυτά περιλαμβάνονται : ο τύπος (εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία) , το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και ασκούν καταλυτική επίδραση σε όλα τα επίπεδα ζωής μιας κοινωνίας, ιδιαίτερα σήμερα με την αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας.

3. Επιδράσεις τους στην κοινωνία: Ανάλογα με την ποιότητα της ενημέρωσης, τον τρόπο λειτουργίας τους και το κοινό προς το οποίο απευθύνονται, εξαρτάται το πόσο και πως επηρεάζουν.

Α. Θετικά: Όταν η ενημέρωση είναι υπεύθυνη και αντικειμενική και η ποιότητα του κοινού καλή, τότε επιδρά θετικά γιατί:

- Γίνονται πηγή γνώσεων, πληροφοριών και νέων επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων και δεδομένων, πράγμα που βοηθά τον άνθρωπο στην προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα.
- Ενημερώνουν για όλα όσα συμβαίνουν σε παγκόσμια κλίμακα και το άτομο γνωρίζοντας τις αντικειμενικές συνθήκες μπορεί να προγραμματίσει και να οργανώσει σωστά τη ζωή του. Επίσης, έχει τη δυνατότητα να συγχρονιστεί με τις νέες κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές συνθήκες, που δημιουργούνται στην παγκόσμια κοινότητα.
- Προσφέρουν στο ευρύ κοινό πολιτιστικά και πνευματικά αγαθά σύγχρονα και του παρελθόντος και έτσι διευρύνουν τις γνώσεις του και οξύνουν την κρίση του.
- Μέσω των ΜΜΕ αποκτούμε γνώση πολύπλευρη, κρίνουμε και αξιοποιούμε τα δρώμενα, προσλαμβάνουμε νέες ιδέες, διαμορφώνοντας ολοκληρωμένη αντίληψη για τα πράγματα.
- Συμβάλλουν στην επικοινωνία των λαών και στην αλληλεπίδραση του πολιτισμού τους, στη δημιουργία φιλίας, συνεργασίας και αλληλεγγύης.
- Ενημερώνουν, ευαισθητοποιούν και διαφωτίζουν τους λαούς γύρω από τα μεγάλα, ποικίλα και πολύπλοκα παγκόσμια προβλήματα και προβάλλουν τις προσπάθειες, που γίνονται για την επίλυση τους.
- Γίνονται τα μέσα διακίνησης των ιδεών και των ιδεολογιών συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κρίσης του ατόμου και την απαλλαγή του από δογματισμό και τις προκαταλήψεις, διευρύνουν τους πνευματικούς του ορίζοντες και το κάνουν ενεργό συμμετέχο στα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα. Όταν η πληροφόρηση είναι απροκατάληπτη και πολύπλευρη, ο πολίτης αποκτά άποψη έχοντας έτσι τη δυνατότητα να συμμετάσχει σε κοινωνικό και πολιτικό διάλογο και να ελέγχει την

πολιτική ηγεσία.

• Όταν λειτουργούν βάσει κανόνων δεοντολογίας, αποτελούν ψυχαγωγικό και μορφωτικό μέσο των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων του λαού. Λειτουργούν ως μέσα ελέγχου και κριτικής των ιθυνόντων και συντελούν στην αποτροπή σκανδάλων και κατάχρησης εξουσίας. Ακόμα και σε κοινωνικό επίπεδο ελέγχουν και επικρίνουν την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, το ρατσισμό και την αδικία. Οι πολίτες, τέλος, που είναι ενημερωμένοι κατάλληλα, όταν τα ΜΜΕ λειτουργούν ορθά, ευαισθητοποιούνται για τα κοινωνικά προβλήματα όπως ο ρατσισμός, η βία, η τρομοκρατία, ο αναλφαβητισμός, η καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αγωνίζονται στη συνέχεια για την επίλυση αυτών και τη διασφάλιση της κοινωνικής ευρυθμίας. Οι ενημερωμένοι και ευαισθητοποιημένοι πολίτες, αγωνίζονται για τη δικαιοσύνη και την αξιοκρατία και αντιστέκονται στον τυφλό κομματισμό και την πόλωση, ψηφίζουν υπεύθυνα και αγωνίζονται για μια πιο υγιή Δημοκρατία.

Β. Αρνητικά: Όταν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης λείπει η αντικειμενικότητα ή λειτουργούν χάρη συμφερόντων, τότε επιδρούν αρνητικά, οπότε έχουμε τον «κιτρινισμό» τους λειτουργούν αρνητικά στο σύνολο, όταν:

α) Αποπροσανατολίζουν την κοινή γνώμη από τα πραγματικά προβλήματα, ή διαστρεβλώνουν τα γεγονότα, εξυπηρετώντας κάποια πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, καθώς και ιδεολογικές σκοπιμότητες.

β) Καλλιεργούν τα πάθη και τα μίση, ή φανατίζουν το κοινό με την πολιτική και ιδεολογική προπαγάνδα για να πετύχουν συγκεκριμένους σκοπούς. Ενισχύουν το πνεύμα του ρατσισμού και εθνικισμού.

γ) Κάνουν «πλύση εγκεφάλου» με την προπαγάνδα, που είναι το προσφορότερο μέσο υπονόμησης της κοινωνίας. Συνεπώς χειραγωγούν, αλλοτριώνουν, εξωκατευθύνουν.

δ) Καλλιεργούν τη σκανδαλολογία και σπιλώνουν προσωπικότητες του δημοσίου βίου για εξυπηρέτηση κάποιων σκοπιμοτήτων.

ε) Προβάλλουν πλαστά πρότυπα ζωής, ή δημιουργούν πλασματικές ανάγκες στα μέλη της κοινωνίας ή προβάλλουν σαν μέγιστη αξία το χρήμα. Επομένως, προωθούν το καταναλωτικό πρότυπο ζωής και τις υλικές αξίες.

στ) Περιορίζουν το διάλογο, λόγω της εικόνας, και κατεπέκταση την επικοινωνία των ατόμων.

ζ) Κακομεταχειρίζονται τη γλώσσα, με αποτέλεσμα να την αλλοτριώνουν, να την υποβαθμίζουν και να ασχημονούν σε βάρος της. Χρησιμοποιούν πολλές ξενόφερτες λέξεις.

η) Γίνονται μέσα για την προώθηση της «προπαγάνδας» με την οποία μπορούν να χειραγωγούν τη μεγάλη μάζα του λαού.

θ) Προβάλλουν σκηνές ή πράξεις βίας, που επηρεάζουν αρνητικά ειδικά τον ψυχισμό των νέων ανθρώπων και κυρίως των παιδιών.

ι) Δημιουργούν τεχνητή ένταση και κινδυνολογία από ανύπαρκτα γεγονότα, ή επιβάλλουν με την τεράστια δύναμη τους ανάξια πρόσωπα σε ανώτερα αξιώματα και υπονομεύουν τους κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς και την ίδια της ύπαρξη της δημοκρατίας.

ια) Παραβιάζουν την ιδιωτική ζωή επώνυμων και ανώνυμων πολιτών. Το θεμελιώδες αυτό αγαθό, της ιδιωτικότητας, κινδυνεύει από την παραβατικότητα πολλών, οι οποίοι λατρεύουν να ζουν μέσα από τη ζωή των άλλων. Συσκευές Gps, webcameras, κινητά τηλέφωνα τελευταίας τεχνολογίας με ενσωματωμένες ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές, κάμερες και εκατοντάδες άλλες εφαρμογές προηγμένης

τεχνολογίας, έχουν επιστρατευθεί για τη συλλογή και εκμετάλλευση πλήθους προσωπικών στιγμών εκατομμυρίων ανυποψίαστων πολιτών διάσημων ή άσημων. Αναμφίβολα η εξέλιξη αυτών των νέων τεχνολογιών, δημιουργεί μια άνευ προηγουμένου δυναμική εισβολή στην ιδιωτική ζωή του κάθε ατόμου. Είναι γεγονός ότι αρκετός κόσμος έχει προβληματιστεί και έχει εκφραστεί ανοιχτά, σχετικά με τη δίκαιη ή όχι, εκμετάλλευση της ιδιωτικής ζωής του καθενός από τα ΜΜΕ. Αναμφίβολα, λοιπόν, η τεχνολογία δίνει τη δυνατότητα στους δημοσιογράφους να προμηθεύονται υλικό, που σε αντίθετες συνθήκες θα ήταν αδιανόητο να λάβουν. Στη διάθεση πολλών δημοσιογραφικών επιτελείων, που συχνά αντιπροσωπεύουν ένα συγκεκριμένο είδος, συχνά βρίσκονται υπερσύγχρονες τεχνολογίες παρακολούθησης.

4. Προϋποθέσεις σωστής λειτουργίας: Για να λειτουργήσουν σωστά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα πρέπει να ισχύουν κάποιοι κανόνες δεοντολογίας, που εφαρμόζονται χωρίς φυσικά να γίνεται λογοκρισία. Επίσης σ' αυτό θα συμβάλλει και η στάση το ατόμου απέναντι σ' αυτά, που εξαρτάται από το πνευματικό του επίπεδο και τους αμυντικούς μηχανισμούς, που έχει αναπτύξει.

Η ορθή λειτουργία προϋποθέτει τα εξής:

- α) τη λειτουργία δημοκρατικού πολιτεύματος, που κατοχυρώνει την ελευθερία του τύπου, της έκφρασης και τα υποστηρίζει, αφού με αυτά εξασφαλίζεται και η συμμετοχή όλων των κοινωνικών φορέων στη διαμόρφωση της σωστής και αντικειμενικής πληροφόρησης ή και της κριτικής (τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης θετικής ή αρνητικής).
 - β) τη σφαιρική, ολόπλευρη, ποιοτική και αντικειμενική ενημέρωση του κοινού.
 - γ) ποιοτικά και όχι μόνο εμπορικά κριτήρια στην επιλογή των θεμάτων
 - δ) προβολή θεμάτων, ειδήσεων και εκδηλώσεων που δεν προσβάλλουν το δημόσιο αίσθημα.
 - ε) την έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση του κοινού.
 - στ) το ήθος, την πνευματική δραστηριότητα, τη συνειδητοποίηση των ευθυνών των λειτουργών των μέσων μαζικής ενημέρωσης.
 - ζ) την κριτική στάση του ίδιου του αποδέκτη, που εξαρτάται φυσικά από την πνευματική του καλλιέργεια και τα πνευματικά του ερεθίσματα.
 - η) την αξιολόγηση, τον έλεγχο και τη λογική επεξεργασία των μηνυμάτων από τον αποδέκτη.
 - θ) τη σωστή αποκωδικοποίηση των μηνυμάτων, που οφείλεται τόσο στην παιδεία, όσο και την απαλλαγή από φανατισμό ή προκατάληψη του αποδέκτη.
- Επίλογος: Η τεχνολογική εξέλιξη έδωσε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης μια τεράστια δύναμη, που συνδυασμένη και με τα πολύπλοκα πολιτικοοικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα, μπορεί να παίζει καταλυτικό ρόλο στην πορεία της ανθρωπότητας. Αυτή η πορεία εξαρτάται τόσο από την καλή ή κακή χρήση τους από τους λειτουργούς τους, όσο και από το πνευματικό επίπεδο των λαών - αποδεκτών των μηνυμάτων. Είναι ένα κρίσιμο σημείο, που θα πρέπει να το εξετάσουν με ψυχραιμία και ευθύνη κυρίως οι λειτουργοί των μέσων μαζικής επικοινωνίας, ώστε ο ρόλος τους να αποβεί ωφέλιμος και εποικοδομητικός για την κλυδωνιζόμενη σύγχρονη κοινωνία.